

מערך שיעור

שם המערך: "ליבי במזרח"

עוגני השיעור

שכבת גיל: כיתה ה

ציר מוביל: מסיפורי קהילות לפסיפס ישראלי – יהודי ספרד וגעגוע לישראל.

רעיון מרכזי: יהודה הלוי, מגדולי משוררי ספרד, מבטא בשיריו את הגעגוע והקשר של יהודי הגלות לארץ ישראל.

נושא: געגוע ושייכות אצל יהודי ספרד – דרך שירו של יהודה הלוי.

מיומנויות:

אוריינות מרחבית: עבודה עם מפה.

אוריינות לשונית: חקר מילים בשיר.

חשיבה יצירתית ורגשית: פרשנות ויצירת חיבור אישי.

בין-תחומיות: שפה, תרבות, היסטוריה, מוזיקה

פתיחה

מטרה: להבין את הרקע שבו חי יהודה הלוי, ואת תחושת הגעגוע שנולדה מתוך החיים בספרד.

מה עושים?

מה צריך?

מפת אגן הים התיכון
(מודפסת / מוקרנת)

תמונה של מפת ספרד וארץ
ישראל

לוח וטושים / מצגת

קטע רקע קצר על יהודי
ספרד ויהודה הלוי (למורה)

1. פותחים בשאלה:

קרה לכם שהתגעגעתם למקום מסוים, אפילו אם החיים אצלכם היו מצוינים?

2. מספרים בקצרה:

בתקופת תור הזהב של יהודי ספרד, לפני כמעט אלף שנה, יהודי ספרד חיו בשגשוג גדול.

הם למדו, כתבו, עסקו במדע, ברפואה ובשירה, ובערים כמו טולדו וקורדובה הייתה תרבות יהודית עשירה ופורחת. אבל לצד השגשוג הזה התחילו גם שינויים:

השלטון הנוצרי הלך והתחזק, וזה גרם לחוסר יציבות ולפעמים גם לרדיפות ולגזרות נגד יהודים.

למרות החיים הטובים, רבים הרגישו שהם בעצם רחוקים מהבית האמיתי שלהם – מארץ ישראל ומהזהות היהודית העמוקה שלהם. גם רבי יהודה הלוי, אחד מגדולי המשוררים, הרגיש כך: הוא חי בספרד, אבל הלב שלו היה בארץ ישראל.

מתוך התחושה הזו הוא כתב שירים מלאי געגוע, שייכות ורצון לחזור לארץ הקודש.

3. מסכמים:

יהודים יכלו לחיות במקום מפותח ומצליח – ובכל זאת להרגיש שהם בגלות.

למידה פעילה

מטרה: להבין את משמעות השיר, לזהות ביטויי געגוע, ולחבר את הסיפור ההיסטורי לעולם הרגשי של התלמידים.

מה עושים?

1. משמיעים לתלמידים את "ליבי במזרח".
2. שואלים:
 - מה הרגשתם כששמעתם את השיר?
 - אילו מילים בלטו לכם במיוחד?
 - אילו מילים הייתם מוסיפים כדי לתאר געגוע?
3. מסבירים בקצרה:

"ליבי במזרח ואנכי בסוף מערב" – הלב בארץ ישראל, אבל הגוף רחוק בספרד.

השיר מבטא געגוע לארץ ישראל ולבית המקדש - סמל לקשר הלאומי והרוחני של עם ישראל.

4. דף עבודה (נספח 2)

מה צריך?

הקלטה של השיר "ליבי במזרח" (לחן מסורתי / קריאה מוקלטת)

דף עבודה לתלמידים – (נספח 2)

טקסט השיר מודפס / מוקרן

עפרונות / צבעים

עיבוד וסיכום

מטרה: לסכם את הלמידה, להעמיק את ההבנה הרגשית והערכית, ולחבר בין הסיפור ההיסטורי לעולמם האישי של התלמידים.

מה עושים?

1. משוחחים:

- למה יהודה הלוי התגעגע לארץ ישראל, אף על פי שספרד הייתה מפוארת ומצליחה?
- מה למדנו על החיים של יהודי ספרד?
- מה מסמל השיר לגבי שייכות וזהות יהודית?
- למה השיר הזה נשאר משמעותי גם היום?
- האם גם אתם חשים לפעמים שהלב שלכם "במקום אחר"?

למרות מרחק של אלפי קילומטרים - הלב של יהודה הלוי ושל יהודי ספרד נשאר קשור לארץ ישראל. זה חלק מהמורשת היהודית שלנו.

מה צריך?

שאלות מנחות מודפסות או מוקרנות

לוח / פתקיות לשיתוף רגשות ומחשבות

תמונה של ארץ ישראל / ירושלים כסמל לגעגוע

משימה

התלמידים כותבים משפט אישי

"ליבי נמצא ב_____ כי_____"

או

מציירים "גלויית געגוע" מיהודה הלוי אל ילד בישראל.

צידה לדרך (נספחים)

נספח 1 - מפת ארצות הים התיכון

אודות השיר "ליבי במזרח"

יהודה הלוי

דף עבודה - "ליבי במזרח"

שם התלמיד: _____ תאריך: _____

1. מפת אגן הים התיכון

עיינו במפה (נספח 1) וענו על השאלות:

מצאו וסמנו על המפה:

ספרד

ארץ ישראל

טולדו

קורדובה

האם ספרד קרובה לארץ ישראל או רחוקה ממנה?

איך לדעתכם יכלו להגיע לארץ ישראל בתקופתו של יהודה הלוי?

2. יהודי ספרד - בין שגשוג לגעגוע

כתבו:

דברים טובים שהיו ליהודים בספרד:

1. _____

2. _____

3. השיר "ליבי במזרח"

א. העתיקו מילה אחת מהשיר שמבטאת געגוע:

ב. השלימו את המשפט:

"ליבי במזרח ואנכי _____"

ג. איך לדעתכם הרגיש יהודה הלוי כשהוא כתב את השיר?

סמנו ✓ או כתבו במילים שלכם:

☐ מתגעגע ☐ שמח ☐ עצוב ☐ מקווה ☐ אחר: _____

4. חיבור אישי

השלימו את המשפט:

"ליבי נמצא ב _____ כי _____".

5. משימת יצירה (לבחירה)

בחרו אחת:

☐ ציירו גלויה שדמיינתם שיהודה הלוי היה שולח מארץ ספרד לארץ ישראל.

☐ ציירו מקום שאתם מרגישים שהלב שלכם קשור אליו.